

Տարեկան 10 ռուբլի, վեց ամիսը՝ 6 ռուբլի, երեք ամիսը՝ 3 ռ. 50 կ. ամիսը՝ 1 ռ., հաստի 6 կոպեկ
Բաժանորդ գրուած են թիֆլիսում և Երևանում խմբագրատանը

Խմբագրութեան հասցէն՝ Тифлисъ. Редакция «Норъ-Даръ»
կամ Tiflis Redaction «Nor-Dar».

Խմբագրատունը բաց է ամեն օր (բացի տն օրերէն) ժամը 9-էն 4-ը
2-րդ Երաւարդութիւնները ընդունուած են ամեն լեզուներով:
Երաւարդութիւնները բաժին 2 կ., լեզուներէ համար կը կտրուակուի

ՔՐԴԱՆՈՒԹԵԱՆ-ՊՐԵՍԵՆՆԵՐ

ՆՈՐ-ԴԱՐ

ԱՄԵՆՈՐԵԱՅԻՆ ԹԵՄԵՐ

Թիֆլիսում

Նոյեմբեր 1890 թ. ՌԵԴԱԿՏՈՐ

(Երեւանի քաղաքի)

Հրատարակւած է նոյն օրը և ծրագրով

Խմբագրութեանը ստանուած է և սեպհակաճ հեռագրերն են

Տարեկան գինն է 10 ռուբլի, վեց ամսուանը՝ 6 ռուբլի, հաստի՝ 5 կոպ.

Եւրոպայի, Թիւրքիայի, Ամերիկայի և այլ հեռաւոր երկիրներէ
բաժանորդները վճարում են տարեկան 30 Ֆրանկ:

Բաժանորդ են գրուած իւրաքանչիւր ամսի 1-ից միայն:

Թիֆլիսում բաժանորդ են գրուած Ռ. Պէյի «Նոր-Դար»-ի խմբա-
գրատանը:

Խմբագրատունը գտնուած է Բարձրակայ փողոցում, պոստ-հե-
ռագրատան գէմ, տուն № 12.

Օտար քաղաքներէ գիւմու են խմբագրութեան՝ ТИФЛИСЪ, ВЪ
Редакцію ежедневной газеты «НОРЪ-ДАРЪ» կամ Tiflis (Caucase)
Rédaction, du journal «Nor-Dar».

Խմբագիր-հրատարակիչ՝ ՍՊԱՆԴԱՐ ՍՊԱՆԴԱՐՅԱՆ

ՌՈՎՆՆԵՐՈՒԹԻՒՆ

Առաջնորդող.— Աշխարհային ըն-
թերցանութեան գրքեր
Հեռագրի ընթերցում
Քրոնիկան.— Լուսիններ, Ընդհանուր
բնակարանի խնդիրը Եւրոպայի դպրանո-
ցում (Վերջ)
Քաղաքական ան.— Քաղաքական լու-
սեր
Խառն լուսեր
Ներկայիս հեռագրերն են
Տեղեկատու
Յայտարարութիւնն են

Թիֆլիս, 18 Յունուարի 1890.

ԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ԸՆԹԵՐԿՈՒԹԻՒՆ

ԹԵՄԵՐ ՊՐԵՍԵՆ

Թէ՛ք ուսումնարանական գործը
մի նոր բան չէ հայ հասարակու-
թեան համար, թէ՛պէս մի քանի
տասնեակ տարիներ զոյգութիւն ու-
նին մեր ծխական ուսումնարան-
ներէց շատ շատերը, բայց չնայե-
լով այդ ամենին մեր կեանքի մէջ
պատահում ենք այնպիսի խնդիր-
ներ, որոնք պէտք է վաղուց ի-
րենց լուծումը ստացած լինէին,
պէտք է վաղուց իրենց վրայ դարձ-
րած լինէին ուսումնարանական
գործով զբաղողներին ուսումնար-
անները: Ուսումնարանական գործն
անմիջապէս մեր հոգեւոր իշխա-
նութեան վարչութեան կամ վե-
րահանգիւթեան տակ լինելով,
բնականաբար սպասելի էր, որ գո-
նէ հոգեւորականները գիտակցաբար
վերաբերուած կը լինին դէպի այդ
գործը, որի սրբութիւնն թէ՛ եկե-
ղեցու բեմից՝ քարոզչիքի, և թէ՛
մասնաւոր խօսակցութիւններէ մի-
ջոցին՝ ազգային վիճակի մասին
արած խորհրդածութեան մէջ: Բայց
են հոգում և եկեղեցւոյ նախա-
անուանում: Ինչ ասել կուզէ, որ
թէ՛ մեր ուսումնարանները նպա-

տակն հակառակ լինէր մեր եկե-
ղեցու, հետեւաբար հայ հասարա-
կութեան շահերին և նպատակին,
այն ժամանակ, բնականաբար, հաս-
կանալի կը լինէր հայ հոգեւորա-
կանութեան մի նշանաւոր մասի
անտարբերութիւնը դէպի՝ հայ գրա-
րոցը, բայց չէ, ընդհակառակն,
եկեղեցին և ուսումնարանը, ու-
սումնարանն և եկեղեցին փոխա-
դարձաբար լրացնելու են միմեանց,
միմիւր նախապատրաստելով և միւսը
նրա սկսածը շարունակելով և ա-
ւարտելով: Հետեւաբար մեր հոգեւո-
րականութեան համար մեծ գործ
կայ կատարելու ոչ միայն եկեղե-
ցու բեմից, այլ և ուսումնարանի
ամբիոնից, և նրա համար միե-
նունը չպէտք է լինի, թէ՛ ուսում-
նարանի մէջ այն հոգին է ներ-
շնչուած թէ՛ այն դպրոցը եկեղե-
ցու համար հարազատ զաւակներ
է պատրաստում, թէ՛ անառակ ու-
ղիներ: Այո, միեւնոյնը չպիտի լի-
նի, որովհետեւ մեր կեանքի հան-
գամանքները ժամանակի ընթաց-
քում անդադրաբար գտնուած են, քա-
ղաքակրթութիւնն ահագին քայլեր
է անում և մեծ ջանքեր և ջորա-
ւոր միջոցներ են պահանջում
գոյութեան կռուի մէջ չընկրկելու,
չխորտակուելու համար: Իսկ ճշ-
մարիտ քաղաքակրթութեան հիմ-
քը ստանում է ինչպէս ամեն մի
անհատ, նոյնպէս և ամբողջ հա-
սարակութիւնն աշակերտական նըս-
տարաններէ վրայից. ուստի ամե-
նախիստ հսկողութիւն պէտք է
ունենալ, որ այդ քաղաքակրթու-
թիւնը կեղծ ճանապարհի վրայ
չդրուի, հիմքը խախտու չլինի:
Բայց որքան ձախող հանգամանք-
ներով է շրջապատուած մեր մա-

տաղ սերնդի դաստիարակութեան
գործը, որքան քիչ առաջադիմու-
թիւն, փորձի վրայ հիմնուած ա-
ռաջադիմութիւն է երևում մեր
գործի մէջ և որքան անհոգու-
թեան է մատնուած «եկեղեցու
նախադուռը»: «Վարժուհիների
խնդիրը», անշուշտ այն ձախող
հանգամանքներից միսն է, որի
մասին ակնարկեցինք վերևում:

Բայց միջոց միայն այդ հան-
գամանքն է, որ մեր ուսումնա-
րանների առաջադիմութեան ար-
գելքէ լինում, ծուռ ուղղութիւն
է տալիս նրան:
Առէք հենց աշակերտական գրա-
դարանի խնդիրը, որի վրայ «Նոր
Դար»-ը «Վարժուհիների խնդի-
րը» խորագրով առաջնորդողներում
մատնացոյց էր արել: Եւ արդարեւ
մանկական ընթերցանութեան գր-
քերի ընտրութիւնը մեր կեանքի
մէջ առաջնակարգ նշանակութիւն
ունեցող խնդիրներից միսն է,
բայց և որը մինչև օրս մնացել է
անուշադիր ոչ միայն հայ հասա-
րակութեան, ուսումնարանական
վարչութիւնների, հայ մամուլի
կողմից, այլ և հոգեւորականու-
թեան կողմից: Չգիտեմ թէ ինչքին
պէտք է վերադառնալ այդ հանգա-
մանքը. արդեօք մեր անտարբե-
րութեանը, թէ՛ անհասկացողու-
թեանը: Հաւանականօրէն մինչև էլ
միւսին էլ. այլապէս ինչպէս կարելի
է մի կողմից եմփոգել մի քանի
տասնեակ տարիներ զոյգութիւն ու-
նեցող բազմաթիւ ուսումնարան-
ներ, որոնց մէջ աշակերտողների
թիւը հարիւրներով և նոյն իսկ
հազարներով կարելի է հաշուել, և
միւս կողմից մանկական գրակա-
նութեան համարեա կատարեալ
բացակայութիւն: Եստ անգամ
պատահում են մարդիկ, որոնք գի-
մում են այս այն կողմ մանկա-
կան ընթերցանութեան համար
գրքերի ցուցակ խնդրելով.— և որ-
քան խղճով, որքան աղքատ է լի-
նում այդ ցուցակը: Բայց ու-
նեմ մեծ կարիք կայ մանկական
գեղեցիկ, հոգին և սիրտը կըր-
թող գրքերի... Եւ արդարեւ, ինչ
կարող է տալ ուսումնարանն ա-
ռանց կողմնակի, օժանդակիչ մի-
ջոցների, որոնց մասին իշխում է
«Նոր-Դար»-ի մէջ պ. Աղամեանը
Շուշուկայ թեմակոն դպրոցի մա-
սին խօսելով. դպրոցը պէտք է
կարենոր տեղեկութիւններ տալ,
նախապատրաստել աշակերտին, ու-
ղիղ շաղկէ մէջ ձգէ նրան, բայց
զարգացնել նրան՝ այդ շատ դժուար
է, համարեա թէ անհնար է մեր
ներկայ հանգամանքներում. ու-
սումնարաններում աւանդուածը
պէտք է մարմնանալ, աւելի ըն-
դարձակ շրջան ստանալ ընթեր-

ցանութեան միջոցով. ուսումնա-
րանում աւանդածի թերին պիտի
լրացնեն մանկական ընթերցանու-
թեան խելացի գրութեանը՝ կըր-
թելով, ազնուացնելով սաների սր-
տերն ու հոգին՝ ինքնակրթու-
թեան հիմքը ձգելով և ամրացնելով
նրանց մէջ: Պարզ է, որ ընթեր-
ցանութեան գրքերի կոչումը շատ
մեծ է մանաւանդ մեզ, հայերիս
համար:

Ահա թէ ինչու համար առան-
ձին ուսումնարաններ պէտք է դարձ-
նել և այն հանգամանքի վրայ,
թէ՛ ինչ են կարգում մեր ուսում-
նարանների սաները՝ եթէ միայն
կարգում են, և ինչպէս են կար-
գում: Որքան մեզ յայտնի է, մին-
չև այժմ մեր ուսումնարանների
աշակերտների ընթերցանութեան
համար գրքերի կանոնաւոր ոչ մի-
այն դասաւորութիւն, հետեւողա-
կան դրութիւն չկայ հաստատուած,
այլ և չէ որոշուած, թէ՛ ինչ գր-
քեր կարող են թողարկուել մեր
ուսումնարաններում: Ահա հենց
այդ հանգամանքից են օգտուած
մի կարգ մարդիկ, որոնք լուսա-
ւորութեան և ազատամտութեան
քողի տակ իրենց անբարոյականու-
թիւնն ու վնասակար միտումները
թաքցած, աշխատում են դանա-
ղան գրքերի միջոցով աշա-
կերտների սրտում արմատախիլ ա-
նել լարգանքը՝ դէպի ծնողները,
դէպի ընտանեկան սրբութիւննե-
րը, դէպի եկեղեցին և դէպի մեր
հոգեւորականները. այդ մարդիկ ա-
շակերտների ձեռքը տալիս են
գրքեր, որոնք իրենց թունաւոր,
տարրաւոր յուսկութիւնն ու
հոգին մտցնում են սաների փա-
փուկ սրտերի մէջ և մատող ուղեղ-
ները թմբեցնում: Ահա այս ամե-
նը մտածել է տալիս մեզ, որ ո-
չինչ կանոնաւոր հսկողութիւն
չլինելով մեր ուսումնարանների
վրայ, ոչ միայն անյարմար ու-
սուցիչներ և ուսուցչուհիներ են
տեղ ունենում դպրոցներում, այլ
և ուսումնարանների մէջ տա-
րածում են գրքեր, որոնք իրենց
ուղղութեամբ և հոգով բոլորովին
հակառակ են ուսումնարանի նը-
պատակներին թէ՛ մանկավարժա-
կան և թէ՛ մանաւանդ հասարա-
կական շահերի տեսակէտից: Ուս-
տի ժամանակ չէ արդեօք, որ այդ-
պիսի անկարգութեան առաջնա-
նելու գէթ փորձ լինէր: Մեր կար-
ծիքով հարկաւոր է, որ մեր հո-
գեւոր կառավարութիւնն ի նկատի
առնէր մինչև այժմ հայ գրակա-
նութեան մէջ երևան եկած ման-
կական գրքերը, կազմէր հայ
ուսումնարաններում աշակերտնե-
րի ընթերցանութեան համար պի-
տանացու գրքերի ցանկը և ուրիշ,

ցուցակից դուրս գտնուած գրքե-
րը գլխովին արգելէր գործ ածել
հայ ուսումնարաններում, ինչպէս
այդ արած է դասագրքերի վերա-
բերմամբ: Իսկ ամեն մի նոր գիրք,
որ մանկավարժական ժողովները
օգտակար կը գտնեն ուսումնա-
րաններում գործածելու համար,
ներկայացուին թեմակալ առաջ-
նորդներին հաւանութիւն ստա-
նալու համար:

Հարկաւոր է ուսումնարաններ
դարձնել այն ամենակարգուած խն-
դիրներից միսի վրայ և նրան այս-
պէս կամ այնպէս լուծում տալ:
Ապա թէ ոչ այսպիսի տարածման
ընթացքի մէջ թողնելով գործը,
բացի վնասից ուրիշ ոչինչ չենք
ունենալ:

Եւ ինչպէս կարելի է ուսում-
նարաններից ու է գրական ար-
դիւնք օպտանել, երբ նրանք գը-
րուած են անորոշ, տարածման գր-
ութեան մէջ, երբ ինչ որ հնարաւոր
է, այն էլ չենք անում:

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՍՏՈՐԻԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԳԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՊԵՏԵՐԲՈՒԳ, 17 յունուար.—
Մեծ Իշխան Նիկողայ Նիկողայեւի
Աւագը Բերլին ուղևորեցաւ:
Արդարադատութեան մինիս-
տրութեան տրուած հրամանի մէջ
առաջ է բերուած Սոսկուալի, Վլա-
դիմիրի, Կալուշայի, Կոստրոմայի,
Իրազանի, Չերնիգովի, Նեժնիի և
Ստարո-Ռուսկի նահանգական դա-
տարաններում նշանակուած դաւա-
րական անդամների ցուցակը:

«Օճոր. Тирфобъ»-ի մէջ հրա-
տարակուած է ճանապարհների հա-
ղորդակցութեան մինիստրի կար-
գադրութիւնը, որով երկրաթուղա-
կին վարչութիւններին և գործա-
կաններին արգելուած է բեռն ու-
ղարկողներից պակասագուման ստ-
ագրութիւնն առնել:

ՊԱՐԻՉ.—Այսօր 55 անգամից
բաղկացած մի մաքսային յանձնա-
ժողով է ընտրուած որոշելու հա-
մար այն պայմանները, որոնց հի-
ման վրայ կարելի կը լինէր նորո-
գել օտար պետութիւնների հետ
վերջացող աւետարական պայմանա-
գրերը:

Մաքսապաշտպան կուսակցու-
թիւնը, որ յանձնաժողովում մե-
ծամասնութիւն է կազմում, մեր-
ժում է պայմանագրերի վերա-
հաստատութիւնը:

ՎԵՆԵՍ.—Միառօջէի կուսակ-
ցութեան մէջ երկու հոսանք է
երևում. Ինգելը և Հերցոլը տրա-
մադիր են գերմանացիների հետ
կայացած համաձայնութիւնն ըն-
դունել որպէս եղած վերջացած
բան իսկ Վաթաթը և Իւլի Գրեգը
մտադիր են բողոքելու Չեխայի
պայմանական պետական իրաւունքի
զոհ բերուելու գէմ:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԲՈՐՍԱՆ

16 Յոնիսարի 1890 թ.

Լոնդոն 90,40 ռ., 89,99 ռ., 90,35 ռ.	
Բեռլին 44,15 ռ., 44,05 ռ., 44,10 ռ.	
Պարիզ 35,87 ռ., 35,82 ռ., 35,85 ռ.	
Պետերսբուրգ 7 ռ. 28 Կ. սակ.	
Մոսկ. Կոստան. 148 1/2 ռ. — Կ. սակ.	
Արժույթ 1 ռ. 09 Կ. զն.	
Բորսային գին 6 և 7%	
Պետերսբուրգի 5% տոկոս.	
1-ին շրջանի. 99 ռ. 60 Կ. զն.	
2-րդ. 99 ռ. 60 Կ. զն.	
3-րդ. 99 1/2 ռ. — Կ. զն.	
4-րդ. 99 ռ. 62 Կ. սակ.	
5-րդ. 99 1/2 ռ. — Կ. զն.	
6-րդ. 99 1/2 ռ. — Կ. զն.	
4% տոկոս. 85 ռ. 12 Կ. զն.	
100 և 1000 ռ. արժեքի վրա փոխառություն 5% տոկոս.	
1-ին շրջանի. 100 1/2 ռ. — Կ. սակ.	
2-րդ. 100 ռ. 37 Կ. սակ.	
3-րդ. 100 ռ. 37 Կ. սակ.	
Առաջին 8% ներքին փոխառության	
ամսեր. 243 1/2 ռ. — Կ. սակ.	
2-րդ. 229 1/2 ռ. — Կ. սակ.	
Մյուս. 2-րդ. փոխ. Այն. 2-րդ.	
բանկի. 219 ռ. 62 Կ. սակ.	
5 1/2% բանկ. 103 ռ. — Կ. սակ.	
Ոսկե քաղաք 1883 և 1884 թ. 163 ռ. — Կ. սակ.	
և 148 ռ. — Կ. զն.	
Թիֆ. քաղ. վաճառ. ընկեր.	
օրվա. Ը. — Կ. զն.	
Բորսային արժույթի վրա հաստատված է.	
(Սրբ. Կեռ. շրջանի քաղաք. և Կ. զն.)	

ՔՐՈՆԻԿՈՆ

Յոնիսարի 15-ին կայացած Քիֆիսի քաղաքային խորհրդի նիստը, որի միջոցով այսօր քննարկվեց նաև Քիֆիսում շինվող արձանի գծանշումը քաղաքի հարավում հինգ հարյուր տոկոսով պարտքի վրա վարձվելու, որ և ընդունվեց, և Քիֆիսում կայացած ցուցահանդեսի հրապարակը այսօր դարձնելու խնդիրը, որ երկար վիճարկումներից յետոյ մերժվեց:

Ներկայացվելու յոնիսարի 15-ին Պետերբուրգի Քիֆիսի վերադարձա. Քիֆիսի փոխ-նախագահության Ա. Ի. Չայկովսկին իսկ այսօր կարող է վերադարձա. Քիֆիսի նախագահական դատարանի նախագահ Ծ. Ա. Բրեկովը:

Մոսկոյի հաղորդել է ինչ, որ Քամա-չանի ընդհանրապես մահապատժված լինելը պարագայից երեք շուրջ ար-նանկացել են 450,000 ռուբլու լայն ցայտ տալով իսկ այժմ չուշեցի եղբ. Բ.—երը, որոնք ծածկած բազմաթիվ մահեր են առևտուր անում, իրենց սնանկ են հրատարակել Բացը մոտ 300,000 ռուբլու է հասնում:

Ներկայացվելու յոնիսարի 15-ին Մի-ջայիկան փողոցում մի գարեջրատան մեջ առանձնակող անձնասպանության միջոցով արեց ըստ մեկամայ Ս. Մ. Վեբը ծանր էր և նրան հիանալիս զոհարեց:

Ինչպես երևում է, ամերիկացիներն էլ են հետաքրքրվում Վալիստի Մո-սկոյի Պետերբուրգ է եկել Նե-մոսկի առևտրական հարուստ «Tiffany and Co» Վիմբի գործակալը ուսական զանազան առարկաներ և ապրանքներ գնելու հա-մար, որոնք վերջին ժամանակներս Ա-մերիկայում մոգա են Այդ գործակալը մոտիկ օրերս, մայրաքաղաքի թերթերի ասելով, Վալիստի արդեն ապագա թի-թերն մի առաջին ժողովում է գնել Բացի այդ նա մեծ ընտանիքի համար գե-նում է ոսկեգին և արծաթեգին, ձիու զարդ, հին ձևի տնային կարասիք և ու-րիշ շատ առարկաներ:

Բազում նաև արդեն ապրանքների համար նախաժամի ընթացիկ արտադրանքներ խնդրել առաջնակարգ տեղ է բռնում: Որպես զի ինքնաշարժի նախագործա-րանատեր էլ միջոց ունենալ նախ ար-տադրանք, առանձին կարգադրություն էր եղած երկաթուղային նախի կաթ-

սաները համեմատական չափով գործա-րանատերերի տրամադրության ներքոյ գնելու մասին: Բայց այդ կարգադրու-թյան ինչ-ինչ կետեր անհամապատաս-խան լինելով նախագործարանատերերի մի նախաձեռնող մասի շահերին, խնդիր էր յարուցում նախագործարանների նոր բաժանման մասին Այդ առթիվ մի քանի անգամ խնդիր յարուցելուց յե-տոյ, անցնալները հեռագրով դիմել էին նաև ճանապարհների հաղորդակցու-թյան միջոցով: Այժմ արդեն երկա-թուղիների ժամանակագր. կառավարիչ գեներալ Պետրովից, «ՌԱՅ»-ի առեղծված, հետևելով հեռագրին է ստացուել. «Ճա-նապարհների հաղորդակցության մի-ջոցով կարգադրություն հաղորդում եմ, որ կերպին գործարանատերերից ներկայացուցիչներ պիտի Պետերբուրգ հրապարակին (նախ արտադրանքի նա-խագահության նոր բաժանում անելու) կանոնները քննարկեն երկաթուղի-ն, որը տեղի կունենալ նախ արդեն ա-գործողների Բազում համագումարն իւր գործերն ապրանքից յետոյ ձիւշ ժա-մանակը կը հաղորդուի:

Նոյն թերթի ասելով լորդ Կիմոր-նէյը կրկին Պետերբուրգ է եկել նախ-անցը ինչորի առթիվ խնդրամատոյց լինելու:

ՌԱԳՈՒՄ.—Մարդ. Ընկ. խորհրդի պ. նախագահը խնդրում է մեզ հրատարա-կել հետևյալը. «Համաձայն Բարձրա-գոյն հաստատել Բազում Հայոց Մար-դարախի ընկերության կանոնադրու-թյան 17 և 26-րդ յօդուածներին, ներկա յոնիսարի 27-ին, չարաթ օրը, երկու-սուս 5 ժամին, քաղաքային խորհրդա-րանի ղեկավար տեղի կունենալ Ընկե-րության տարական ընդհանուր ժողովի նիստը, որ կը ընդունի (ու կը հաստա-տուի) անցեալ 1889 թ. դրամական հաշիւները, կը քննուի ու կը հաստա-տուի ներկայ 1890 թ. համար խորհրդի կազմած նախագահի և ապա կը վճա-րեն ընթացիկ գործերը»:

ՇԱՄԱԽՈՒՄ.—Ջորջ Նեյթը հանդէսը խիստ մեծ չափով կատարուց այստեղ Բաղադային այդու պատրաստած էր ամպուլանի և Յորդանան, որ Գեր. Մարոյ պրոպագանդ կատարել խաչը ջուրը ձգելու հանդէսը. բազմաթիւ խն-դիրն չափ էր թէ հայ, թէ ռուս, թէ մահմեդական... Ջորջն էլ չարուած էր այդու չափը. «Առաջին Աղանոյ»-ի երգուելու միջոցին զինուորներն երկուս հրացան արձակեցին: Որքան փառանք էր անդէսը:

ՇՈՒՆՈՒՄ Պ. Մ. Մեկը Լարադե-զանը խմբագրություն ուղղած մի նա-մակով խնդրում է տեղային Մեդիցինների ս. Աստուածանի եկեղեցու ծխական-ներից իրեն ազատ կացուցանել երեք փոխանական պաշտոնից, որովհետեւ իւր մասնաւոր գործերի պատճառով տարուայ մեծ մասը Շուշուց բացակայ է լինում:

ՆՈՒՆՈՒՄ.—Աղջիկ փախցնելու սովո-րութիւնն այստեղ էլ է մտել երբ սի-րահարները տեսնում են, որ խաթրով չեն համար իրենց նպատակին, զորով են հանում, ինչպէս եղաւ մոտերքս Մի երկուստար փրահարուած էր մի աղջկայ: Մտնելին իրենց համաձայնու-թիւնը չեն տալիս Տղան գիշերով գա-լիս է վերջինում աղջկան և իւր տանը տանում: Աղջկայ մայրն իմանում է փա-խուստը, բայց ոչ. երբ առաւօտեան մկուտ են խաղաղութիւնները, տղան ու աղջիկը իրենք են վերադառնում յայտնելով, որ այսուհետ արդէն ար-գեք չպէտք է լինի... Ի՞նչ էր մը-նում ծնողներին անել, եթէ ոչ ի-րենց համաձայնութիւնը տալ... Բայց ինչու բանն մինչև այդտեղ հասցնել:

ՍՈՒՆՈՒՄ.—Մանուկներ երկուսն

հայոց զարթոյն ուսուցիչներին երեքը պ. պ. Ս. Տէր Կարապետեանց, Մ. Կո-ստանցի և Յ. Մալխասեանց յօդուած չբաւար աշակերտների (չորս և Կոչիկ հայթայթելու համար) ման եկան առե-տիս և հաւաքեցին մոտ 57 ռ., որից 4 ռ. ծախս դուրս գալուց յետոյ մնում է 53 ռ. դուրս արդեն: Յաւելով պէտք է խոտովանուենը, որ մի քանի ինտե-լիգենտ պարոններ աւետիս ման եկող ուսուցիչներին չեն ընդունել, և մանա-ժամ թղթերը, որոնք վաւերացրած են եղել ուսուցիչների տեսչի և հոգա-բարձութեան նախագահի ստորագրու-թեամբ, տեսնել չեն կամեցել. եղել են մի քանի անգամ, որոնք առանց ամաչե-լու հինգ կողմի են տուել, որոնք զու-նաշուն մանթիւնոյց են բախուում: Մեր մէջ այդպէս է հասարակութեան վերա-բերումը դէպի ընդհանրական գործը. բա-ւական չէ, որ ուսուցիչներն այդպիսի ցուրտ երեկոյ մինչև ժամը 11-ը ման են եկել, որ քանի տեղ էլ անպատուել են: Բացի հաւաքուած 57 ռուբլուց, 23 ռ. 40 կողմ մի ուրիշ տեղից եղաւ. ե-կամուտ յօդուած աղքատ աշակերտների:

Միջոցութեան օրը Ախալցխայի բոլոր հասարակութիւնն ուղեկցում էր Թա-փուրին մինչև Յորդանանը, և այնտեղից մինչև եկեղեցին:

Յունուարի 20-ին ուսուցչական խում-բը յօդուած ուսուցչականի ներկայացնե-լու է «Ուղան» և «Խէչոյի թուղթ»:

ԹԵՂԵԱՅ.—Տեղիս վրայ հասարա-կութիւնը յունուարի 11-ին կլուրում յօդուած Յինամզուարախ-կաթի ուսում-նաբանի տարեց պարահանդէս, որին մեծաւ ուրախութեամբ մասնակցեց և հայ հասարակութիւնը: Պարահանդէսը շատ աջող էր և տուեց զուտ արդենք աւելի քան 300 ռուբլի: Հայազգի Յով-հանէս Բաղդոսեանը նուրից նոյն ու-սումնարանի օգտին 100 ռուբլի ցան-կաւք, որ պ. Բաղդոսեան իւր սպական առատաձեւութեամբ ընդունել Թիւ-լում բացուելը հայոց բարեգործական ընկերութեան ձեռքը:

ԱՐԴԱՆԻՍ.—Իսպոյրը խնդ է, զուրկ է ներթափան միջոցներին. այդ բանը լաւ հասկանում են ուսուցիչները, ուսու-սիչը ի շատ նպատակով համար վճա-րեն իւր երգիչ աշակերտները երկու խմբ-բաժանելով, մէկ խումբը մի ուսուցիչի և միւրը մի ուսուցչի առաջնորդու-թեամբ յունուարի 5-ին գիշերը «Այսօր տուն է» երգելով ման եկան և ամեն տեղ լաւ ընդունելութիւն դուան և ժողովուած գումարն էլ բաւարար է: Արդանանի փա-ղովուրդի թուի հետ համեմատած, Ժո-ղովուած է մոտ 50 ռուբլի:

Գլխոյցի հոգաբարձութիւնն ևս մի հաստատուն աղբիւր գտնելու համար, չը-նայելով ձմեռուայ անյարմար եղանակ-ներին, այնու ամենայնիւ շինել տուեց զարդի մէջ հաստատուն բեմ, որ ներ-կայացուցիչներով օգտուի դպրոցը. յոս-կանում ենք աղբիւրին: Ուսուցիչ թող չլքանան պարոնները, տիկիններն ու օ-րիորդներն իրենց օգնութիւնը հասցնե-լու:

Թատերասերների խումբը մտադր է մօտ օրերումս նորակառոյց բեմի վրայ մի ներկայացում տալ, յօդուած բեմի. ա-ռաջին անգամ կներկայացնեն Վոլգի-ներ, զանազան պատկերութիւնների պատ-ճառում:

Մշակուած սաստիկ ցուրտ է, ջերմա-չափը ցոյց է տալիս մօտ 30° ցրտու-թիւն և հենց այդ պատճառով կենսա-կան պիտոյքներն օրըստօր թանկանում են: Հաջը 3 կ. է, անպէս իւղը 20 կ., միսը 6 կ., այն էլ Աստուած միս հա-մար է, ձուռ 2ը—5 կողպ:

Շատ տեսակ տեսակ հիւանդութիւն-ներ կան տարածուած թէ մարդկանց և թէ եղջիւրաւոր անասունների մէջ և առատորէն զոհեր են տանում:

Ինքուշնցան էլ քչերն չէ պարկեց-

րել, բայց այժմ քիչ քիչ թիվներում է այդ հիւանդութիւնը:

Վոլոգոյի փողոցի վրայ գտնուող ա-մանդէնի խանութում ի տես հասարա-կութեան դրուած են «Նոր-Դար» թեր-թը պատկերացնող յանձնագրով մոխ-րամաներ: Ոսկեգոծած տաւերով մոխ-րամանի հատը արժէ 1 ռուբլի 50 կո-պէկ, իսկ սև տաւերով մոխրամանի հա-տը՝ 75 կոպէկ: Խմորադրութիւնս իբրեւ նուէր ստացաւ յինչալ խանութից ու-կեղածած տաւերով մի մոխրաման, որ բաւականին գեղեցիկ է: Սովորաբար այդ տեսակ մոխրամանները յանձնագ-րից չեն լինում, այլ հասարակ նիւթից:

ՄՈՂԴՈՒՅՑ.—Որովհետեւ տեղիս քա-հանայի պակասութիւն է զգացուած, ուսուցիչ լուր է տարածուած, թէ ժողո-վուրը դիմելու է Աստրախանի վիճա-կաւոր գեր. Սուրէնեան սրբազանին խնդրելով, որ Նոր-Միքսիայի արժ. Կա-րապետ քահ. Վլասենցին Մոզդը տե-ղափոխէ:

Մտադրութիւն կայ ներկայումս Անդր-կովկասեան երկաթուղու ծառայութեան համար ընդունել և կանանց, որոնց թիւը պէտք է 25,30% կողմէ:

Անդրկովկասեան երկաթուղու վար-չութիւնը կարգադրել է, որ երկաթուղու համար հարկաւոր բոլոր նիւթերը պատուէր տրուեն ուսուցչ գործարան-ներում և գործատուներում, իսկ արտա-սանձանեան գործատուներին դիմել միայն այն ժամանակ, երբ տեղական թեր-թերի անելով պատուէրը Ռուսիայում անկտրելիէ կատարուել:

Յունուարի 15-ին նախագահական դա-տարանի քրէական բաժնում քննուած էր Գլխակու գործը, որով Գլխակուն մեղա-դրուած էր իւր գործանք Ամալիա Կերտի մասին սուտ մատուցելու անելուն համար: Բանն այն է, որ Գլխակուն ան-ցուալ տարի իւր զորանշին մեղադրել էր մատակարարութեան համար, բայց դատա-րանը նրան արդարացրեց: Այժմ զորան-շին էր զրկարտութեան համար դատ-ակել, բայց դատարանը Գլխակուն առ-դարացրեց:

Անցեալ 1889 թուի հոկտեմբերի ըն-թացքում Վոլգայի սանձաններում գա-նադան վարակիչ հիւանդութիւններից վախճանողների թիւը եղել է 480 հոգի, որից 150ը Սիւսաւետապոլիսի նահանգում, 84ը Ստաւրապոլի, 74 թերթի չըջա-նում, 69ը՝ Դաղստանում, 37ը Քիթ-լիսի նահանգում, 33ը Բազում, 17ը Ներսանի և 16 Քուրթայի նահանգնե-րում: Ինչպէս նկատուում է, Դարսի չըջա-նում վարակիչ հիւանդութիւնն չէ եղել:

ՌՈՒՍԻԱՅԻ ԹԵՐԹԵՐՈՒՄ ԿԱՐԴՈՒՄ ԵՆԹ.—Բնագիտելի համագումարի քիմիա-կան բաժնում Ա. Ն. Ամեդիդէնը հա-ղորդել է, որ Բնասարքայի գիտնիքը տարալուծելով այն եզրակացութեան է եկել, որ իրենց բնական դրութեամբ բաղադրութեան կողմից նմանում են ֆրանսիական գործածական գիտնչի բայց պատրաստելու պատճառով մեծ ընտանիքի մի գործընթացը թուաւոր-ներ են պարունակում:

Պետերբուրգի VII միջազգային բան-տային համագումար կազմելու համար ներքին գործերի մինիստրութիւնը մտա-դիր է 40,000 ռուբլի նպատու տալու:

Պետերբուրգի իրաւաբանական ըն-կերութեան անդամներին մինն առա-ջարկում է ընկերութեան կից դատական գործերի վերաբերմամբ ձեռնարար խոր-հուրը հարցնելու բերք բաց անելու: Առաջարկի հեղինակը իւր առաջարկը պատճառաբանում է նրանով, որ ամե-նալու միջոցներին մինը կը լինի տեղեւ փաստաբանների քաջագործութիւնների առաջին առնելու:

Պետական խորհրդին մատուցուած է մուրացկանութեան առաջն առնելու մասին ներքին գործերի մինիստրութեան կազմած կանոնադրութիւնը:

Ինժեներ Գորբէն ուսուցչ կատա-վարութեան նախագիծ է ներկայացրել Արմատեան Ներսեան ջրային ճանապարհ-նով Ռուսիայի հետ միացնելու համար: Այդ նախագիծով էլքա գետը ժամանու-է Օդէրի հետ, իսկ վերջինս ջրանցքնե-րով միացնելու է Վոլգայի և Կենտարի հետ: Այսպէսով կատարուել անմիջա-կան հաղորդակցութիւն Սև, Բալտիկ և Հիւսիսային ծովերի միջև: Նախագիծ իրագործումը կախուած է Ռուսիայի, Ֆրանսիայի և Աւստրիայի միջև համա-ձայնութիւն կայանալուց: Բանակցու-թիւններն իբրեւ թէ արդէն սկսուած են:

Լուր է ստացուած, թէ Պերեկոյի ջրանցքի շինութիւնը թանկութեան և անօրոտ լինելու պատճառով դուրս չպէտք է դաշ:

Ներքին գործերի մինիստրութեան մէջ առանձին յանձնաժողով է կազմուած, որը պէտք է քննէ այն պատճառները, որոնք ուսու գրեղացիներին տրվում են Կովկաս, Սիբիր և ուրիշ տեղեր գաղթելու:

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԲՆԱԿԱՐԱՆԻ ԽՆԴԻՐԸ ՇՈՒՆՈՒ ԳՐԱՆՈՒՄՈՒՄ (Վերջ)

Շատ անգամ պատահում է, որ հայրը բերում է իւր որդուն ուսումնարան տա-լիս, բայց չէ գտնում մի բնակարան, որի հանգիստ խոցով կարողանայ երեխային թողնել: Ինչպէս թափառում է, թափառ-ում է Շուշու փողոցներում երեխայի ձեռքը բռնած և ճարահատու է տա-նում: Լաւ գերդաստաններում դրանց չեն ընդունում, այլ ընդունում են այն-պիսի ընտանիքներում, որ բոլորովին գաղափար չունեն կրթութեան մասին: Սերխային չայցուում են, ծծում են, տանջում են յանապնդով ծառայի տեղ: Հասկանալի է, որ երեխան մնալով այդ-պիսի գերդաստանում, թիպում է, բա-րոյակէս փչանում: Իրացնելով նրա աղքատութեան ցաւալի պատկերը:

Ամբողջ քաղաքում չկայ ոչ մի կմա-նադին հասարակաց ճաշարան, որ մեր աշակերտները ունենային 10 կամ 15 կոպէկով թարմ, մանդարար ճաշ:

Ուսուցի հարկաւոր է այդ բանի մասին մտածել և այդ խնդիրը մի անհայտ խն-դիր չէ, ինչպէս երևում է սկզբից: Այս պատճառով մենք առաջարկում ենք հիմ-նել գիւղացի աշակերտների համար մի ընդհանուր բնակարան (общественн) Ընդ-հանուր բնակարան ասելով հարկաւոր է հասկանալ մի այնպիսի հիմնարկութիւն, որ աշակերտները մի տեղ խմբուելով կարողանային փոքր վճարով միասին բը-նակուել: Այդպիսի հիմնարկութիւններ կարելի է տեսնել ամեն մի համալսարա-նական քաղաքում, ամեն մի բարեկարգ ուսումնարանին կից, 1884 թ. Քիթլի-սում I գիմնազիոնին կից դրոպիւնն ունէր մի այդպիսի բնակարան: Ներպէս ասելու իրեն կից և երկրորդ գիմնազիո-նը: Ողջաւոր աշակերտներն այդտեղ բը-նակուում էին ամսական 10 ռուբլի վճա-րով: Չգիտենք, այժմ դրոպիւնն ունի՞ր այդ հիմնարկութիւնները թէ ոչ: Ո՞ր չունին, հարկաւոր է միայն արիւստիւ-րան առաջարկում ենք հիմնել և մեր հոգեւոր դպրանոցի համար, որովհետեւ մեր կարծիքով ոչ մէկ դպրոց այդպիսի հիմնարկութեան այնքան մեծ կարիք չունի, ինչպէս մի դպրոցը: Սկզբունքով այդ միտքն ունի և շատ լաւ համակրե-լի կողմեր: Ա) աշակերտները սովորում չեն լինել բնակուելու իրենաւ անհետկան-րում և ենթարկուելու զանազան հիւանդ-ութիւնների: Բ) նրանք կունենան թարմ, մանդարար ճաշ, ստիպուած չեն լինել հոգա քաչելու ճաշի մասին և հե-

*) Տե՛ս «Նոր-Դար» № 6.

ստացան կոնստանտ առկա չափ ազատ
ժամանակ պարտադրու համար ժամա-
նակի և առողջութեան խնայողութիւնը
զղալի կերպով իւր բարեբար ներգոր-
ծութիւնը կոնստանտ նրանց առաջադի-
մութեան վրայ, ինչն առաջադի-
մանակ նրանք կոնստանտ միջոց պարա-
պելու և ընթերցանութեան միջոցով Գ) Առաջ-
ցիւններ կոնստանտ ազատ մասերը Նը-
րանք իրենց համար մինչև անդամ պար-
տականութիւնը պէտք է համարեն միշտ
այցելելու այդ ընդհանուր բնակարանը,
հետևել նրանց պարտականութիւններին, օր-
նել, խորհուրդներ տալ, առաջնորդել
նրանց ընթերցանութեանը և այլն Այդ-
պիսով ուսուցիչները միջոց կոնստանտ
առկա մաս ծանոթանալու իւրաքանչիւր
աշակերտի բնաւորութեան անհատական
յատկութիւններին, որը մանկավարժա-
կան տեսակետից մեծ նշանակութիւն
ունի Բ) Այս կերպերը միմեանց վրայ
կոնստանտ բարի ազդեցութիւն և հենց
այդ հասակից կընտելանան հասարակա-
կան կեանքին Գ) Ամեն մի հայր ստի-
պուած չի լինի թախանուելու Շուտ-
փողոցներում և ուրախութեամբ կը
թողնէ աղաւթը իւր երեխային և հան-
դիստ արտով կը հեռանայ, յուսալով որ
իւր որդւո՝ վրայ հարկաւոր հակողութիւն
կը լինի Այդպիսով ոչ թէ կը բարձրա-
նայ մեր աշակերտները բարոյական և
մտաւոր մակերևութիւնը, այլ կ'աւելանայ
և նրանց թիւը, և, մենք յայտ առնենք,
որ մի քանի տարուց յետոյ ստիպուած
կը լինենք իրանց և զուգընթաց դա-
սարաններ, Հաստատ կարելի է ասել,
որ 160 դիւղացի աշակերտներից սկզբ-
բում գոն 50-ը ցանկութիւն կը յայտ-
նեն ընդհանուր բնակարանում ապրելու
և թէ թիւքիւտում 25 աշակերտ կարելի
էր պահել ամսական 10 ռուբ վճարով,
այսպէս Շուտով, ուր կ'առնէր աւելի էֆան
է, 50 աշակերտ կարելի է պահել և 8
րուբով Այնտեղ տալիս էին երկու տե-
սակ կերակուր, իսկ մենք երկու տեսակ
կերակուր կարող ենք տալ միայն սո-
սերին և կիրակի օրերը Մեր աշակերտ-
ներն ամբողջ շաբաթներով կերակուրում
են յասակ հացով և եթէ ամեն օր ու-
նենան տաք թէկուզ մի ուսակ կերա-
կուր, առաւօտու իրենց-հացով թէյը,
դրա համար էլ չնորհակալ կը լինին
Մենք կ'աշխատենք մօտաւորապէս ներ-
կայացնել ամսական հաշիւը, ենթադրե-
լով, որ աշակերտների թիւը կը հաս-
նի 50-ի

Առաւօտու հացը

Աշակերտների ամսական վճար 8 ռ. կը
լինի 400 ռուբլի

Սոսիսի ծախսը

Տուն 25 ռ., փայտ 15 ռ., հաց, իւր-
քանիւր աշակերտի վրայ օրական 2 Ֆ.
90 ռ., միսը 90 ռ., զանազան մթերք
10 ռ., ջուր 10 ռ., թէյ և չաքար 30 ռ.,
լուսանորութիւն 5 ռ., խնամար 10 ռ.,
աղաւթին 10 ռ., վերականգնող 15 ռ., Ա-
նակերկար ծախսեր 20 ռ., գումար 15
է 330 ռ., ծախար դուրս գալով մուտքից,
մուտք է 70 ռուբլի Ուրեմի իրենց տու-
քով աշակերտներին միշտ կարելի է կա-
ռավարել Սկզբում միայն մի քիչ դժուար
կը լինի, որովհետեւ պէտք է կահաւորել
սենեակները, գին մանձակաւներ, սե-
ղաններ, նստարաններ, լուսկաններ և
այլն Հասարակութեան կողմից կը լինի
նստիւթականութիւններ կարելի է ներկա-
յացողները ապա, մանկական երեկներ
կազմել, իսկ այդ բոլորի վրայ յոյս
գնել կարելի է Աշակերտական տու-
քով այդ հիմնարկութիւնը չէ կարող
նոյնպէս երկար պահպանել իւր գոյու-
թիւնը Դա պէտք է ունենայ իւր հաս-
տիտ, մշտական աղբիւրները Այդ հիմ-
նարկութիւնը պէտք է ունենայ իւր սե-
փական կառավարութիւնը Կառավա-
րութիւնը ամեն կերպ պէտք աշխատի
հաւաքել պատուաւոր անդամներ Պատ-
ուաւոր անդամները կը բաժանուեն ե-
րեք կարգի Առաջին կարգի անդամնե-
րը ամենաբարձր պէտք է վճարեն 10-ա-

կան րուբլի, 2 կարգի—5 ռ., 3 կարգի
3 ռ. Յետոյ մեր յոյսը բարեգործական
ընկերութեան վրայ է Թէպէտ այդ ըն-
կերութիւնը նոր է, մեծ գումար չունի
բայց այնու ամենայնով միշտ կարող է
տարեկան մի օր և է գումար նուրիւ
այդ գործին Առանց այդ էլ բարեգոր-
ծական ընկերութիւնը ծախսում 100,
150 ռ. աղքատ աշակերտները վրայ ա-
ւելի լաւ չի լինի այդ փողի վրայ աւել-
լացնել էլի մի օր և է գումար և պահ-
պանել վերոյիշեալ հիմնարկութիւնը
Ուր միայն չէ, որ աղքատացի հիմ-
նել, աղքատացի վրայ ծախսել աւելի
լաւ է, քան թէ փողոցներում աշտուղ-
այնտեղ մի մի կուպէկ տալ աղքատնե-
րին Եթէ այսպիսի դէպքերում ընկերու-
թիւնը արձագանք չպէտք է տալ, ապա
ինչ է այդ ընկերութեան նշանակութիւ-
նը, կոչումը և ինչ է դրա գոյութեան
նպատակը Օգնել աղքատ աշակերտնե-
րին, բարեբեղ ուսումնարանի դրութիւ-
նը, բարձրացնել նրա բարոյական և մը-
տաւոր մակերևութիւնը—սրանից էլ լաւ,
գեղեցիկ նպատակ կը լինի Առհասա-
րակ այդպիսի ընկերութիւնների վար-
չութիւններն աշխատում, ամենայն ջանք
գործ են դնում, որպէս զի ընկերութիւ-
նը հարստացնեն, անշարժ գումարը մե-
ծացնեն, շատ անգամ էլ դիմում են
անհրաժեշտ միջոցների, վաշխառութիւն
են առնում, փողը վաճառականներին տո-
կոսով տալիս և ամեն բանի մէջ ցոյց
տալիս գործիչ կանխանալը, իրենց ան-
ընդունակութիւնը Ընկերութիւնը հա-
րաւստացնել ի հարկէ, հարկաւոր է բայց
միևնոյն ժամանակ հարկաւոր է և գոր-
ծունէութեան ասպարէզը լայնացնել Եւ
մենք շատ անգամ տեսնում ենք, որ ըն-
կերութիւնը ձգտելով դէպի այդ նպա-
տակը ամբողջ տարիների ընթացքում
մնում է անգործ, խոյս է տալիս ամեն
բարի գործից Բարեգործութիւնը—երկ-
այարի սուր է Եթէ առանց հասկանա-
լու գործը տանես, շատ անգամ օգտի
տեղ կարելի է և քննա էլ բերել Շատ
անգամ կուպէկն աւելի մեծ օգուտ է բե-
րում, քան թէ մէկ րուբլին Փողը հար-
կաւոր չէ տոկոսով տալ կամ թէ չէ
թողնել անշարժ իւրեւ մեծամեծ գումար,
այլ հարկաւոր է կարելոյն չափ գործը
դրել ուսումնարանի վրայ, նրա կարիք-
ների վրայ, պատրաստել հասարակու-
թեան համար լաւ, օգտաւէտ անդամներ,
զարգացնել ինքնաշնչանքութիւնը, որ-
պէս զի աշակերտները կենաց մտնելով
զգան, որ իրենք աղքատ աշակերտութեան
անդամներ են, որ պարտական են այդ
հասարակութեան և կրկնապատիկ, եռա-
պատիկ տոկոսով վերադարձնել ընկե-
րութեան այդ փողը Մենք յուսով ենք,
որ Շուտ բարեգործական ընկերութեան
յարգելի անդամներն անտարբեր չեն մը-
նալ դէպի այս բարի գործը Առաւմա-
րանը նոյնպէս պարտական է օգնելու,
որովհետեւ դրա չանքը, առաջադիմու-
թիւնը անբարեբեղ կապերով կապուած
են այդ հիմնարկութեան հետ Դրանից
կառավարութիւնը պէտք է լաւ հասկա-
նայ, որ դպրոցն անօգուտ, աննպատակ
մի հիմնարկութիւն կը լինի, ի զուր կը
լինի ամենայն ջանք և ծախս, եթէ ա-
շակերտներին թողնէ մեր նկարագրած
սարսփելի վիճակի մէջ Ուստի դպրո-
ցի կառավարութիւնը ոչ մի բան չպէտք
է խնայէ այդ մտքերն իրագործելու
Ընդհանուր բնակարանը պէտք է ունե-
նայ իւր սեփական վերակացուն, որը
զիւրեցեցեղիկ այդտեղ մնալով, հսկէ ա-
շակերտների կարգապահութեան վրայ
Ընդհանուր բնակարանը պէտք է ունե-
նայ իրեն համար նաեւ բժշկի Մեր կար-
ծիքով քաղաքացի բժիշկներից մէկն ու-
րախութեամբ կը համաձայնի ընդունե-
լու այդ քաղաք պարտականութիւնը ձը-
րիւրաբար այցելելու այդ հիմնարկութիւ-
նը Վերջացնելով այս յօդուածը մենք
յուսով ենք, որ մեր հասարակութիւնը,
մանաւանդ հասկացող դառը ինտելիգեն-
ցիան, անուշադիր չի մնալ դէպի այդ

կարեւոր հարցը Մենք հաւատացած ենք,
որ թեմիս գերապատիւ առաջնորդը, որ
դպրանոցի և 2 դասարանները բանա-
լու հոգս տանելով ապացուցեց իւր բարի
զիտաւարութիւնն ու ինքնաբեր այդ ու-
սումնարանի վրայ, անկասկած կ'օգնէ
նաեւ սոյն առաջարկուած յօդուածով օգ-
տակար մտքի իրագործմանը և դա կը
լինի այդ գեղեցիկ հաստատութեան կեն-
սունակութեան գրաւակները մինչև
Հրաբխութեան նաեւ մեր յարգելի հոգա-
բարձուների և պ.պ. տեսչի և ուսուցիչ-
ների ուշադրութիւնը Յուսով ենք, որ
այս մտքին համակողմ մարդիկ, մեր տե-
ղական գործիչները խոյս չեն տալ գոր-
ծից, չեն բաւականանալ լոկ համակրու-
թիւն ցոյց տալով, այլ գործի գլուխ
կանցնեն և միւս տարի սեպտեմբերին
մեր հոգեւոր դպրանոցը կոնստանտ իւր
աղքատ անդամների համար ընդհանուր
բնակարան

Ն. Աղամ.

ԲԱՆԱԲԱԿԱՆ

ԲԱՆԱԲԱԿԱՆ.—Թէ և Բրազիլիայի նոր
կառավարութիւնը իւր ներկայացուցիչ-
ների միջոցով ամեն տեղ տարածում է,
թէ երկիրը խաղաղ է և հասարակա-
պետութիւնը հաստատ հիմք է ձգել
բայց Բրազիլիայից հեռացնել ստացուած
տեղեկութիւնները հակառակ են ա-
պացուցանում Այսպէս օրինակ, հեռա-
գրին արդէն մեզ հաղորդեց որպէս լուր,
թէ ղեկավարների 6-ին հակառակ յեղա-
փոխութեան փորձ է եղել, որի մանրա-
մասնութիւնները մեզ ոչ են համարում,
որովհետեւ հեռագիրը կառավարութեան
ցէնտրալին ենթարկուելու իրեն ա-
նախորժ մասերը չ'ընդունէ Եւ Այստեղ ստա-
ցուած տեղեկութիւնները երևում է,
որ ղեկավարների 6-ին Բիւօ-Ժանէյրոսում
Դոն Պէդրո կայսրին անձնապէս տե-
րաւոր, ունենալ երկրորդ գնդի օգնու-
թեամբ, հաւաքում է պարտի առաջ,
պոլում է վրայից հասարակապետու-
թեան դրօշակը և բարձրացնում կայսե-
րական դրօշակը Բայց շուտով հասնում
է հասարակապետական կառավարու-
թեան զորքը, երկու կողմի միջև կռի-
ւ է ծագում, որ վերջանում է կայսերա-
կանների պարտութեամբ Ապստամբու-
թեան պարագլուխները ձերբակալուած են
և բանտ դրուել իսկ սպասարար զինուոր-
ներին զօրանցում փակում Հասարա-
կապետական դրօշակը կրկին պարզում
են պալատի վրայ Կուռի մէջ կայսերա-
կաններից հարկւր հոգի ծանր վիրաւոր-
ւած են Կառավարութեան հրամանով
21 հոգի գնդակահար են լինում Իսկ
երկրուայ Ենթա-Դոն-Ժանի համարում հրա-
տարակցից մի ուրիշ հեռագիր, ու-
րից երևում է, որ մի նոր դաւադրու-
թիւն է երևան եկել

ՊԵՐՍՈՒՄԱՆ.—Անցեալները Լոնդո-
նում հրատարակուող «Truth» թերթը
հաղորդեց, որ Լոնդոնի պարսկական
ղեկապան հայազգի Մելքոն-Խանը պաշ-
տօնանկ է եղել վեհ. Նասր-Եղբին չափ
Սերապայում կատարած ուղեորութեան
ծախի մի մասը իւր վրայ առնել վիս-
մնալու համար Պարզի «Gaulois»
թերթի խմբագիրն այդ առթիւ խօսակ-
ցութիւն է ունեցել Պարզի պարսկա-
կան ղեկապան հայազգի զօրավար Նա-
զար-Աղայի հետ, որ հետեւելու բացա-
րութիւններն է տուել Մելքոն-Խանի
պաշտօնակութեան մասին «Truth»-ի
լուրը հիմնարկութեան հակառակ է,
որովհետեւ իշխան Մելքոն-Խանը Լոն-
դոնից ետ է կանչուած, կամ տեղի լաւ է
ասել պաշտօնանկ է եղել վեհ. չափ
կառավարութեան հակառակ լեզու բա-
նեցնելու համար Նորին վեհափառու-
թիւնը իւր միջնորդների ղեմ Մելքոն-
Խանի ընթացքից այնքան դժգոհ էր, որ
կարգադրուած է եղել նրա տեղ ուրիշ
ղեկապան կարգելու Թիֆլիսի Պարսից
ընդհանուր հիւպատոս Միսիս-Էլ-Վիզէ-

րան Լոնդոն ղեկապան կարգուեց Մելքոն-
Խանի տեղ, որ արդէն հանապազէ ընկա-
ծիքի խիստ Մելքոն-Խանը ուղեորելու է
Թէհրան, որտեղից շուտով վերադառնալու
է Լոնդոն, ուր հաստատել է իւր վերջ-
նական բնակութիւնը

ՊԵՐՍՈՒՄԱՆ.—Անգլիայի և Պոր-
տուգալիայի միջև ծագած տարածայնու-
թիւնների պատճառով Պորտուգալիայում
շարունակուած են ցոյցեր լինել Անգլիայի
դէմ Անգլիական պատուանշաններ ու-
նեցող պորտուգալացիները հրաժարում
են նրանցից և յետ են ուղարկում Պոր-
տուգալիայի միջնորդ-խաղաղահայտ Սերապ-
Ամենտէլը յայտնել է կորտէսներին, թէ
«Պորտուգալիայի կողմը—իրաւունքն է,
Անգլիայի կողմը—ոյժը»

Պարզի «Figaro» թերթի ասելով,
Պորտուգալիայի միջնորդութիւնը դիմել
է իշ. Բիսմարկին, որպէս Կոնգոի գոր-
ծերի վերաբերեալ կոնֆերենցիայի նա-
խադրահին, ինչպէս նախատեղ այդ կոն-
ֆերենցիայի 12-րդ յօդուածի գործա-
դրման և օգնել Պորտուգալիային միջադ-
գային կոնգրէս կազմելու, որպէս զի
Նիստա ընդ մօտակայ վիճելի հոլերի
ինչորդ քննարկ

—Լիսաբոնում շատ առևտրական
տներ ծառայութիւնից արձակեցին ի-
րենց մօտ եղող անգլիացիներին Պոր-
տուգալիայի առևտրականները թէ Պոր-
տուգալիայում, թէ Բրազիլիայում և թէ
ուրիշ տեղ պատուէր են տուել իրենց
պարանքները անգլիականները չ'առ-
նալ և անգլիացիները առևտուր չա-
նեն Գերմանացի և ամերիկացի նշանա-
ւոր առևտրականներ իրենց ծառայու-
թիւններն առաջարկում են պորտու-
գալացիներին

—Մադրիդում հրատարակուող «Libe-
ral» թերթը կարծիք է յայտնում, որ
հարկաւոր է Սպանիան և Պորտուգա-
լիան միացնել մի իշխանութեան տակ
—Պարիզում պարոլ պորտուգալացի-
ներն անցեալ օրի Ժողով էին կազմել
մօտ 200 հոգուց բաղկացած, ուր ճառեր
խօսեցին Անգլիայի դէմ ուղղուած Հա-
ռախտների մէջ էր նաեւ Զօրիւն, որ
Սպանիայի հասարակապետական յայտնի
կուսակցութեան պաշտպան է Նա
խօսեց, թէ ցանկալի էր Սպանիան, Զը-
րանիսին և Պորտուգալիան մի-յաժ
տանել, որը լիովին իրագործելի կ'լինի,
երբ Սպանիան և Պորտուգալիան կ'ըն-
տեն իրար իրարից օրինակին Ժողովը
վերջացաւ Անգլիայի դէմ բուռն բողոք
և Ֆրանսիացիների ցոյց տուած համա-
կրթութեան համար շնորհակալութիւն
յայտնելով

ԱՆԳԼԻԱ.—Լոնդոնից ստացուած տե-
ղեկութիւններն նայելով, ծովային վար-
չութեան համար պարկաւորութիւնը հաստա-
տած վարկը գործ է ածուելու անգլիա-
կան պատերազմական նաւատորմը զօ-
րացնելու վրայ Այդ փողով պիտի չի-
նուի 8 զրահակիր առաջնակարգ նաւ
14,150 տոննի, 2 զրահակիր շոգինաւ
8000 տոննի, 6 կրէյսէր 7350 տոննի,
23 փոքր կրէյսէր 3400 տոննի, 4 ու-
ժանակ կրէյսէր 2575 տոննի, մի ջանքի
լրարեւր շոգինաւեր և ականակիր նաւեր
Պատերազմական «Superb» զրահակիր
նաւը նորագոյն մեքենաներ պիտի ու-
նենայ 8500 ձիու զօրութեամբ և կըլի-
նուի 16 հատ հեռու խիտիս, 18 տոննա-
նոց թնդանութիւններով

—Յուսումնարի 10-ին Գոչինը Լոնդոնում
իւր ընտանիքներին հաւաք է խօսել, որի
մէջ ցանկացութիւն է յայտնել Պորտու-
գալիայի և Անգլիայի միջև տարածայ-
նութիւնները ծագելու առթիւ և նկատել
է, որ Անգլիան այնպէս կարող չէր
վարուել Պորտուգալիայի գործակալների
այն երկրները մանկուց յետոյ, որոնց
վրայ Պորտուգալիան իրաւունք չունի
Միջնորդութեան մասին այժմ արդէն
մտածելու ոչ է, բայց եթէ, անկացել
է ճառախօսը, երկրին այսօրհետեւ էլ
կառավարութեանը վստահութիւն ըն-
ծայել, կարելի է յուսաւ, որ Արքիեպի-

կոնգրէս շուտով կ'ընթերցուի
Նոյն օրը Չեստերում հառ. խօսեցաւ
նաեւ Գրաւստօնը Նա նոյնպէս ցառակ-
ցութիւն յայտնեց Պորտուգալիայի և
Անգլիայի միջև ծագած տարածայնու-
թեան առթիւ, Պորտուգալիայի, որ
«Անգլիայի հին դաշնակցին է և այն
թոյլ պետութիւններից մէկը, որոնց
պաշտպանելը — Անգլիայի առանձին
պարտաւորութիւնն է»

Նա չէ առաւ Սալթրիլիի գործերը
դատաւարելով մինչև գործի մանրամաս-
նութիւններին հաւ ծանօթանալու ճառա-
խօսը անկացնում է, որ Անգլիան երբեք
իւր համակրութիւնը չի դարձնել դէպի
Թիւրքիան, մինչև որ չ'անգործի, որ
Սուլթանը ցանկանում է ճշմարտութեամբ
և մարդասիրաբար կառավարել երկիրը

ԽԱՆԼՈՒՐԵՐ

*** Անցեալները Բրեյտանում տրի-
խինով վարակուած խողի միւս ծախելու
համար 15 տարուայ տաժանակիր աշ-
խատանքի են դատաւարուած ծախող-
ները մարդ և կին, իսկ քաղաքացիաւոր
տուգանքի է ենթարկուել

*** Պարիզի ազգային գրադարանին
առաջարկել են դնել Բրիտանիայի Կո-
նգրէսի նամակը Ամերիկայի գրադար-
անին Այդ նամակը XV-րդ դարում
տպուած է Բարդելուտում Բայց այդ նա-
մակի համար խիստ խոշոր գումար պա-
հանջուելու համար, գրադարանն ան-
կարող է այդ նամակը գնել

*** Չրանսիայում ինֆլուէնցիայից
վախճանեցաւ գնդապետ Լիբէլը, որի
հնարած հրացաններով է դիմուած այժմ
Ֆրանսիական բանակը

*** Առաջիկայ դարնան Բուլղարիայում
մեծ շուրջով տոնուելու է Դանուբի դէպի
Բէսարաբիէն տաժած սիրոյ 600 ամեակը
Ժողովներում այդ առթիւ մայիս և
յունիս ամիսներում կանանց արդիւնա-
գործութեան ազգային ցուցահանդէս է
կազմուելու Ծովափնային թերակղզի կա-
տարուելու են մայիսի սկիզբներին, ու-
րովհետեւ Դանուբ մայիսին ծանօթացաւ
Կատարիէի հետ, և յունիսի 9-ին մեծ
բանաստեղծի մահուան օրը Մայիսի
սկզբին լինելու է շրեթի փոխած մեծ
տօն երաժշտական բաժիններով և կեն-
դանի պատկերներով Դանուբի «Vite
նուստ»-ից առաջ Բացի այդ կանանց
մրցանակ է նշանակուելու երգի և գոր-
ծիների վրայ ածուող երաժշտութեան
ճանար, իսկ Բուլղարիայի նշանաւոր կա-
նայք դաստիարակութիւններ են անելու
Բուլղարիայում կանանց դրութեան մասին
Յուսահանդէս կազմուելու հաւաքուելու
են «Vite nusta»-ի բոլոր հրատարա-
կութիւնները

*** Անցեալ 1889 թուականին դա-
նուայ ղեկավար զիպուսներին միջոցին
ոչնչացել է 36000 մարդ Առաւել կամ
նուազ նշանաւոր մարդկանցից վախճա-
նու է 340 հոգի, որից 8-ը անձնապա-
հանութիւն է գործել, իսկ 3-ին սպանել
են

*** Մօտեքք չորս անգլիացի հարա-
զատ երբայրներ իրենց հօրից ժառան-
գութիւն ստացած ազգային հարստու-
թիւնը Մօտեք-Կարիտում տանուլ տալով
խոսքարանի վարչութիւնից Անգլիա դառ-
նալու ճանապարհաճախ են ստանում և
Նիցցայում անձնապաշտպանութիւն գոր-
ծում Միւս օրը մի ուրիշ երկուսուրդ
նոյնպէս մինչև վերջին կուպէկը տանուլ
տալով անձնապաշտպանութիւն է գործում

*** Մադրիդում ինֆլուէնցիայից առա-
ջին հիւանդացոյցներից մէկը եղաւ մի
Ֆրանսիացի Լազարոս անունով Կի-
նը ամենայն անձնապաշտպանութեամբ գի-
րել ցեղեկ պահպանում էր նրան և նա
առողջացաւ Բայց հիւանդացաւ կինը և
Թեքերի բոլորքում ստանալով վախճա-
նեցաւ Այն ժամանակ Լազարոսը իւր
գործերը կարգի ձգելով և մի քանի կա-
րեւոր նամակներ գրելով, գնաց այն տե-
սանքը, որ դրուած էր կնոջ դիակը և
ամբողջ գիշերը հակելով նրա կողքին,
առաւօտուն դէմ պառկեցաւ դիակի
մօտ և ատրճանակի երեք հարուստով
վերջ տուաւ իւր կենսութեան Նրանց եր-
կուսին միասին թաղե

8-7